



Klic TRIGLAVA

LETO V.

7. julija 1952

ŠTEV. 96.

LAŠKA PRAVICA

"Italijanstvo nadiške doline" je bilo pred sodiščem. Ker ni mogoče pričakovati, da bi sodnik s sodbo hotel tvegati veleizdajo, konec razprave v Vidmu, o kateri poročamo na 5. strani, ni presenetljiv. Po angleških zakonih bi že samo pisanje obtoženih listov tik pred procesom zadostovalo za grdo obsodbo. Kajti vnašanje nacionalnih čustev v obrambo jezičnega novinarja, je zelo surov poskus vplivanja na sojenje, kar je v Angliji hudo kaznivo. Toda v Italiji so zakoni pač drugačni.

"Duh vročega italijanstva" je napolnil sodno dvorano in za Pravico ni bilo več prostora. Dvatisočletna kultura Italijanom še zmeraj ne prinese toliko trezne pameti, da bi spoznali, kam jih pripelje pristojnost sodišč. Nujna posledica je preziranje zakonov in oblasti. Tla so pognojena za komunizem. "Smo pač Italijani", kot je rekel tržaški župan.

Slovenci pod Italijo so dvakrat reveži. Prvič jih tlači italijanstvo. Drugič jih tlači strah pred titovstvom. Ne na tej ne na oni strani meje jim ni upanja. Razprava je spet pokazala, kako Italijani zlobno tlačijo vse slovensko v komunistični koš. Ni čudno, da se č.g. Kračina ni hotel vzemati za Tita in komuniste. Po drugi strani ga kot poštenega moža boli, da bi ljudje niti z Bogom ne smeli govoriti v domačem jeziku. V tej zadevi, da bi se postavil za Slovenščino in otresel rdečega blata, ki so ga vanj zmetali, je obtičal po urah prenapetosti na razpravi.

Videti je, da je bila tožba nemarno pripravljena. To je stvar pravnikov in ne duhovnikov. Presneto slab je odvetnik, ki dopusti, da obtoženec strahuje tožitelja in se mu tožba izmuzne iz rok ter spremeni v šibko obrambo. Za svoj trud sicer ni zahteval plačila. Ni dvoma, da bi se kje v Italiji našel dober odvetnik, ki bi tožbo zadovoljivo izpeljal. Toda stal hi lepe denarje.

Spet smo pri starem. Tako je, če se revni in preprosti bori proti bogatemu in zlobnemu. Toda ne raznežimo se po naši stari navadi! To nam ne bo nič koristilo. Če bi zatiranje enega Slovenca zadelo nas vse in bi vsi priskočili na pomoč, bi hitro uspeli. Ni nas malo v svobodnem svetu. Mogli bi zbrati denar za pravno zastopstvo v takem primeru.

Toda zanimanje je bilo celo med najbližjimi sosedi v Gorici in Trstu šibko. Med svobodnimi slovenskimi listi se je KLIC TRIGLAVA edini res ob širno zavzemal za stvar. Taka nemarnost prav gotovo ni v prid slovenski stvari.

K O R O Š K A

Sporazum med Jugoslavijo in Avstrijo ni presenetil, ker ga narekujejo politični in gospodarski interesi obeh držav. Ni bilo treba urediti le izkoriščanje Drave za elektrarne ter povečati trgovinski promet; v splošni evropski napetosti se zbližujejo države izven sovjetskega bloka ter skušajo svoja sporna vprašanja kar se le da zmanjšati. Položaj Jugoslavije je tem bolj kritičen, ker meji na štiri sovjetske satelite; ni čudno, da se Jugoslavija vse bolj približuje Grčiji in Turčiji in da bodo spora z Avstrijo prej ali slej sledili razgovori z Italijo glede Trsta. V tej točki so Jugoslovani pridobili vsaj avstrijske simpatije, če ne tudi podporo - tako pravijo. Avstrija bi imela nedvomno korist od svobodne



tržaške luke. Jugoslovanski položaj proti Italiji se je okrepil. Titovci so mnenja, da morejo Avstrijci pomirjujoče vplivati na Italijane, kar bi pomenila dr. Gruberjeva izjava, "da je potrebna zdaj doba pomiritve glede Trsta". Če je Tito za to opustil zahteve po Koroški, je bila cena velika. Samovoljnih potez kateregakoli diktatorja ne moremo odobravati. Poleg tega naj bo pribito, da je bedasta komunistična politika izgubila Gorico, Beneško Slovenijo, zdaj Koroško in domala tudi Trst. Kljub sedanjemu vpištu utegne ta ista politika zavreči Trst do kraja, če bo tako prišlo komunistom.

Laški in avstrijski postopek s slovensko manjšino onemogoča dobro sosedstvo. Novi sporazum zaenkrat še ni pokazal sadov na Koroškem. Avstrijci bodo imeli priliko, da se izkažejo z dostojnim odnosom do manjšine, tudi od Tita zavisi, koliko se bo zavzemal za pravice Koroških Slovencev. Kamen preizkušnje bo nekomunistični Narodni svet koroških Slovencev.

PO BERLINSKEM KONGRESU

Radevolje pričbujemo na drugem mestu obvestilo upravnega odbora "Federacije svobodnih časnikarjev in publicistov narodov Jugoslavije", da bi tako dobili jasno podobo o berlinskem kongresu.

Posebni dopisnik, ki je poročal o kongresu v 93. številu našega lista, je - kot je zdaj videti - prečrno gledal. Tedaj omenjenega "ostrega nasprotovanja" treh srbskih delegatov ni bilo. Vendar pa srbski delegati niso zanikali, da so se že prej v Parizu (in morda tudi potem v Berlinu?) zavzemali za enotno jugoslovansko delegacijo. Če je naša informacija točna, srbski novinarji že vseskozi prej niso s simpatijo gledali na to, da bi bili hrvaški novinarji neposredno včlanjeni v Mednarodno federacijo, kot naj bi to bilo tudi s slovenskimi časnikarji in seveda enako s srbskimi. Ne zanikamo, da so srbski novinarji iskreno zastopali federalistični princip in tudi enakopravnost vseh treh narodov - toda znotraj jugoslovanske federacije. (Za ta zaključek bi govoril tudi članek g. Trivunca "Srbi, Hrvati in Jugoslavija" v novem vestniku RADIKAL.) Res je pariška federacija januarja letos zahtevala od IFFJ po dva delegata za vsako narodno skupino jugoslovanske Federacije, toda ni bilo govora o tem, da naj se vsaki narodni novinarski organizaciji (srbski, hrvaški, slovenski) prizna neposredno mednarodno članstvo, torej mimo pariške jugoslovanske Federacije.

Tudi iz 2. točke danes objavljene izjave sklepamo, da pojmi o vsem tem v Parizu niso popolnoma jasni. Kajti, če je članstvo v IFFJ edinole možno etnično (torej slovensko, hrvaško, srbsko), ne pa etatistično (jugoslovansko), potem je gotovo, da predberlinska pariška Federacija ipso facto ne more biti več članica IFFJ; njeno članstvo bi bil tem večji nesmisel, ker sta v IFFJ že včlanjeni Hrvatska novinarska federacija in Slovensko časnikarsko društvo. To je izjavil tudi sam predsednik Federacije, g. Erjavec v 94. številu KT. Dodal je, da je izgubila svoj dosednji značaj, a da more še nadalje povezovati s-h-s časnikarje v Franciji. Naš dopisnik je bil v sodbi nekam nagel, ko je rekel, da je pač prenehala obstojati. Bil pa je vsekakor logičen. Slovensko časnikarsko društvo, ki zajema prejšnji slovenski del federacije, se za vstop vanjo ni izjavilo. Hrvaški član g. Vučetić se je pridružil Hrvatski federaciji, ki tudi ni vstopila v pariško. Ker je ostalo ne more biti federacija, ker ne zvezuje nikakih manjših enot. Vedno vzame časa, preden taka dejstva prodre v zavest. Ne rečemo, da se s-h-s časnikarji v Franciji ali kjerkoli ne bi mogli ali ne bodo povezali. Toda naziv federacija bi v lokalnem pomenu bil pač preveč doneč.

Poleg tega, da tudi Pravila pariške Federacije ne odgovarjajo več prilikam in okoliščinam, je vztrajanje na predberlinski Federaciji z občin jugoslovanskim značajem psihološko in politično neprimerno. Obstoj dveh narodnih časnikarskih združenj, ki

KLIC TRIGLAVA

53, Bucks Hill, Chapel End,
Nuneaton, Warwickshire

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu.

sta neposredno včlanjeni v Mednarodno federacijo, pač ne bo dovoljeval da bi katerakoli "jugoslovanska" časnikarska zveza mogla zastopati slovenske ali hrvaške časnikarje. Namesto da trmasto vztrajajo na za starelem, bi srbski novinarji bolje storili, če se prilagode času.

T O Ž B A V V I D M U

(Poročilo našega dopisnika iz Čedad)

Dve leti je tega, kar je č.g. Kračina, župnik iz Beneške Slovenije, vložil tožbo proti dvema laškima listoma, kar sta ga obrekovala. Po dolgih pravnih zapletljajih je 18. junija v Vidmu vendarle prišlo do razprave. Trajala naj bi nekaj dni. Končana je bila v 4 urah. G. župnik je tožbo umaknil.

Sredi popoldneva se je pred sodnikom, beguncem iz Zadra, in dvema prisednikoma pričelā odvijati žalostna zgodba. Kardeljeva protestna nota zaradi zapostavljanja slovenske manjšine je sprožila marca 1950. srdito dokazovanje laških listov o italijanstvu krajev, kjer ljudje sicer govore "neko na rečje", ki se je "izmuznilo preko meje" iz Slovenije, a "nima nič skupnega s slovenščino". Le "titokomunisti" hočejo prevreči tisočletni italijanski čut prebivalstva, ki je branilo benečansko republiko. (Pri tem je vskočil sodnik in zahteval to čast za Dalmatince. Končno so se pogodili za polovi- co.) Videmski MESSAGERO VENETO je omenil, da je na plebiscitu 1866 edino msgr. Faidutti volil za Avstrijo.

Župnik pri sv. Lenartu, č.g. Kračina, je tedaj pri pridigi poudaril, da je bil msgr. Faidutti, znan beneški Slovenec, o plebiscitu štar celih pet let. Laški list je bil razdražen. "Logično je sklepal", da župnika ni razjezila "mala pomota", temveč napadi na titovce. Zlobno so ga začeli napadati: kot je bil včasih preveč fašist, je zdaj preveč komunist; podpihuje panslavizem; pristaja na sporazum med krščanstvom in komunizmom; podpihuje slovenski ire- dentizem, je sovražnik Italije, skuša spreobrniti čustvovanje, potvoriti res- nico - kajti zadnjo Zdravo Marijo po maši in rožni venec moli v slovenšči- ni, jeziku, ki ga prebivalstvo ne razume. - Pripomniti je treba, da je č.g. Kračina po rodu Furlan, a slovenskega pokolenja. Slovenščine se je naučil šele v župniji, da bi ga verniki razumeli.

Dopisnik milanskega CORRIERE DELLA SERA jo je ucvrl v Udine, čim je zve- del za Kardeljevo noto. S pomočjo krajevnega lista je sestavil dva dolga članka. Opeva italijanstvo nadiške doline, kjer se je 1915 tako junaško pre- livala laška kri in podobne čvekarije. Opisuje posamezne titovce in druge "raznarodovalce", duhovnike, ki "goje slovenski separatizem" in "katerih a- roganca vznevolji prebivalstvo"; kujejo zaroto v korist tuje države: po maši molijo v slovenščini in vabijo pridigarje, katerih jezika "nihče ne razume".

Obtoženi so podali svoje izjave, pritožujoč se, da je č.g. Kračina vzel šalo zares, da ni zahteval popravka in da je vložil tožbo prepozno, sicer pa da jih je on žalil takrat s prižnice. Sledilo je pričevanje č.g. Kračine, ki ga je sodnik neprijazno prekinjal. Branilci so sekali vanj z zlobnimi vprašanji. G. Kračina je odbijal napade, da je žalil časopise. Zavijali so na politično polje, hoteli spraševati o politiki msgr. Faiduttija, vrtali vanj zaradi jezikov, ki jih uporablja. (Sodnik je vmes renčal, da na Goriš- kem ni jezika ne narečja, ki ne bi bil italijanski.) G. Kračina je bil utru- jen. Končno so mu stavili vprašanje (sodnik je zahteval točen odgovor), ali je protinaroden, titovski in protitalijanski, oziroma kakšnega čustvovanja je. Po zadovoljivem odgovoru je branilec časopisov predlagal prekinitev, ker da je "pravda mučna za vse". Sodni zbor, tožitelji in obtoženci so vsi odšli v posebno sobo. Spet so brž poslali po urednika VITAE CATTOLICAE, ki je bil že vse dopoldne zelo delaven, da bi dosegel mirno poravnavo. Takoj po začetku so že prvič prekinili razpravo in je sodni zbor skušal doseči mirno rešitev. Silili so v župnika, da mora kot duhovnik vendar odpustiti. G. Kračina ni mogel sprejeti pogojev. Zdaj so se za celo skupino zaprla vra- ta. V sodni dvorani je nastalo živahno govorjenje. Za vratmi so pestili č. g. Kračino. Končno so se sodniki vrnili. Začeli so brati neko izjavo. "Glas- neje!" so se čuli klicí. Potem smo slišali: Č.g. Kračini se zdi zadoščeno, da je njegova čast oprana in zato tožbo umika. Kar ni bilo javljeno, smo zvedeli pozneje: toženci bodo poravnali sami svoje stroške, odvetniki č. g. Kračine so se odrekli plačilu. Listi so se obvezali, da bodo o razpravi samo objektivno poročali.

Naslednji dan smo brali: italijanstvo naše drage nadiške doline je vsekakor bilo potrjeno. - Toda v pravici se je italijanstvo slabo izkazalo.

Lord Mountbatten, angleški mornariški poveljnik Sredozemlja, je obiskal Re- ko, kjer ga je pozdravil maršal Tito. Nato je obiskal še Trst, kjer so pri sprejemu poleg angleške in ameriške himne igrali tudi italijansko, ob ta- kih priložnostih prvič po vojni.

AVSTRIJSKO-JUGOSLOVANSKI SPORAZUM

Že obisk koroškega deželnefa glavarja g. Wedeniga v Sloveniji dne 7. 6. je napovedoval izboljšanje jugoslovansko-avstrijskih odnosov. In res je 19. junija odpotoval avstrijski zunanji minister dr. Gruber v Beograd, nato pa se je sestel še s Titom na Brionih.

Iz uradnega obvestila o razgovorih je razvidno, da bo Jugoslavija podpirala avstrijska prizadevanja za polno državno neodvisnost; obe državi si bosta povečali trgovinsko izmenjavo; dosežen je bil sporazum o avstrijskih dvolastnikih, dalje se je razpravljalo o položaju slovenske narodne manjšine v Avstriji, za katero se je dr. Gruber obvezal priznati manjšinske pravice. Poleg tega bo Jugoslavija izpustila avstrijske vojne ujetnike. In kar je za Slovence posebej važno: kaže, da se je Tito odpovedal jugoslovanskim teritorialnim zahtevam po Koroški in priznal sedanjo državno mejo kot dokončno.

Odsotnost omembe števila "vindišarjev" pri objavi izidov lanskoletnega ljudskega štetja je bila nedvomno v zvezi s predvidenimi razgovori, četudi so Avstrijci število slovensko govorečih prebivalcev precej skrčili. Vik in krik avstrijskega tiska zaradi opustitve oznake "vindišarji" pač ni imel uspeha. Zelo verjetno so ob dr. Figlovem obisku na Zapadu govorili tudi o avstrijskih odnosih z Jugoslavijo, pri čemer položaj slovenske manjšine najbrž ni mogel biti neomenjen.

PO STOPINJAH JEFFERSONA

Cleveland, 20. junija. (Od našega dopisnika)

Na obletnico Jeffersonove Izjave o neodvisnosti (iz leta 1776) so se v Williamsburgu v državi Virginiji poleg ameriških prvakov zbrali zastopniki srednje in vzhodnoevropskih narodov ter tam podpisali 12. junija svojo Listino pravic. Dr. Miha Krek jo je podpisal v imenu jugosl. narodov.

Nesmrtne besede tretjega ameriškega predsednika Thomasa Jeffersona v Deklaraciji o neodvisnosti so prav danes kričeče: "Za resnice, očitvidne same po sebi, smatramo, da so se ljudje rodili enaki, da jim je njihov Stvarnik dal gotove pravice, da so med temi pravicami življenje, svoboda in težnja k sreči, da so bile za zavarovanje teh pravic ustvarjene vlade med ljudmi, ki iz privolitve vladanih izvajajo svojo pravično oblast."

Begunski zastopniki so zdaj v podobnih besedah ponovili, da izhaja oblast iz naroda in da je vlada služabnica naroda. Narod ima pravico odstavi ti vlado, ki dela proti temu osnovnemu načelu. Sodstvo mora biti neodvisno, sodni postopek pravičen, volitve svobodne; svoboden mora biti tudi tisk in enako izpovedovanje vere.

Begunski zastopniki so obljubili, da bo iz njihovih dežel izginilo na silje manjšinske klike nad večino ali pa trinostvo večine nad manjšinami.

Zasebna lastnina na napremičninah bo obnovljena; nasilno kolektivizirana zemlja bo vrnjena onim, ki jo obdelujejo. Svobodne delavske organizacije naj čuvajo delavske koristi.

Vsa ta načela naj bodo vključena v bodoče ustave od komunistov tlačene dežel.

Na spomenico Slovenske Pravde o zapostavljanju koroških Slovencev (gl. KT 93), je sporočilo ravnateljstvo Oddelka za človeške pravice pri Združenih narodih, da je bila vsebina spomenica vključena v poročilo za prihodnjo sejo Komisije za človeške pravice. Po poslovníku more o vloženih pritožbah ali poročilih razpravljati Komisija samo, če se za stvar zavzame kakšna država-članica Komisije.

Slovenska Pravda je obvestila o vsebini tožbe č. g. Kračine in o položaju Beneških Slovencev 42 urednikov švicarskih listov in anglo-ameriških urednikov in dopisnikov v Londonu in Rimu.

Podpora za študij

"Dobrotvorno združenje slobodnih gradjana Jugoslavije" razpisuje natečaj za jugosl. državljane v Veliki Britaniji za študijske podpore v skupnem znesku £ 220. Pogoji:

- prosilec mora imeti pravico bivanja v Vel. Britaniji in mora biti jugosl. državljan v emigraciji;
- biti mora član Udruženja ali da se je včlanil pred prijavo za natečaj;
- da poseduje potrebne dokumente ali odgovarjajoča dokazila;
- da v prijavi točno navede koliko in kakšne podpore že dobiva od drugih združenj ali institucij;
- da navede stroške študija.

Prijave poslati: Dobr. Udr. Slob. Gradj. Jug. - Stone House, Bishopsgate, London EC4

(Poročilo našega dopisnika)

"Če naj bo mir resničen in ne le prazno geslo ali trojanski golob, ne more biti osnovan na pasivnem sprejetju suženjstva posameznikov in narodov; potrebna je

NAJPREJ SVOBODA.

Dekle v poljski narodni noši mi je ponudila letak, ki se končuje z gornjimi besedami, ko sem v nedeljo, 15. junija, prišel v Free Trade Hall, na novo pozidano veliko dvorano v Manchestru. Odbor "Najprej svoboda" si je zastavil nalogo, da po večjih mestih Anglije priredi zborovanja, ki bodo odgovor lažem komunistične propagande, proti teži gorostasnim prevaram "mirovnih" konferenc, zatrdilo vere v demokratične svoboščine in krščanske vrednote ter izrazil solidarnosti z onimi, ki so začasno izgubili to neprecenljivo dediščino. Kajti "poleg...majhnega števila tistih, ki se zanimajo za zunanjo politiko, le malo ljudi razume nevarnost, ki nam preti ali grozotno usodo, ki je zajela mnoge..., ki so se jim svoboščine enako kot nam zdele same ob sebi umljive."

Zborovanje v Manchestru je bilo prvo te vrste. Kakih 2500 ljudi, beguncev in Angležev, je napolnilo dvorano ter poslušalo vrsto govornikov in zaključni koncert. Pozdrave je med drugimi poslal liberalni lord Beveridge. "V Angliji si ne moremo predstavljati sužnosti, ker je nikdar nismo poznali. Toda nikdar ne smemo pozabiti usode milijonov za železno zaveso," je pisala lady Violet Bonham Carter.

Konservativni poslanec g. Hollis je bil prvi govornik. Očitati nam bodo, je rekel, da so vse le prazne besede ali pa da hujskamo k vojni. Toda prav je, da z resolucijami izražamo svoje mnenje, če že ne moremo naravnost vplivati na dogodke. Zelo narobe bi bilo, ako bi kdaj z Rusi sklenili kupčijo in jim prepustili Vzhodno Evropo. Vojne se ne bomo izognili s strahom, temveč edino, če bomo pripravljeni, da jo tvegamo. Svoboda mora biti za vse.

Svėtnik Blackwell je govoril o komunistih v Trade Unions. Naveličan je neprestanih "mirovnih konferenc", kajti tisti ljudje niso nič bolj za mir, kot je bil Hitler. (Aplavz) V delavskih zvezah so se komunisti dobro vgněz dila z lažjo in prevaro. Delavci jim morajo strgati krinko. S tem bodo pomagali tudi beguncem v njihovi borbi.

Stalin, Mao in Tito

Predsednik odbora "Najprej svoboda", g. Auberon Herbert, je predstavil begunske govornike. "Begunec" je slab izraz za pojem take velike osebne tragedije, je dejal. Danes morejo begunci mnogo pomagati, ako prikažejo Zapanu pokvarjeno zlobno gospostvo moč kot so Stalin, Mao-tse-tung in Tito. (Aplavz) Prikazali bodo, kaj se pravi biti brez svobode. A svoboda je nedeljiva. Vsi imajo do nje pravico.

Sledili so po abecednem redu begunski govorniki. Čeprav je dvorana akustično menda najboljša v Angliji in ima najmodernejše ojačevalce, je bilo slovanskim, baltskim in kavkaškimi angleščinam težko slediti. Belorus je nanizal grozotno listo pobitih in pomrlih po delavskih taboriščih, ki gre v milijone. Sledil je Hrvat dr. Tomić, ki še ni bil tako slab, kot bi pričakoval po njegovem obnašanju na odru. V zelo hrvaški angleščini je zaključil, da so v našem delu Evrope desnačarski norci uglašili pet norcem z leve; da ne sme biti povratka na staro, ko so vladale samovoljne klike, ampak morajo biti naš cilj prave demokratične vlade.

Vsi angleški dnevnikarji, ki so poročali o zborovanju, so najbolj (ali celo izključno) omenjali mladega češkega študenta, ki je privzel ime "Nihče", ker se boji za svoje domače. Priporočoval je v češko vlečeni angleščini, kako je bil na lepem obsojen na 25 let ječe in poslan v uranske rudnike, odkoder mu je uspelo pobegniti. Latvijec, ki je govoril za vse baltske narode, je celih 10 minut obupno natezal potrpljenje poslušalcev. Nerazumljivo mrmraje je obtožil Sovjetsko zvezo "rodomor duha". Do kraja je ubil zanimanje ljudi in zmešal celotni red. Poljski pisatelj, ki je pripovedoval o svojih izkušnjah po sovjetskih zaporih, je bil boljši, pe še vseeno dolg. Star Georgijec se je čutil dđžnega, da nas seznanil z vso staro slavno zgodovino svoje dežele, ki ni nikogar niti najmanj zanimala in ni imela nikakršne prave zveze z zborovanjem. Poslušalci so bili že zelo nemirni. Olajšanje je prineslo gladko branje Srba g. Miloševića; vendar je govoril o srbskem junaštvu in gen. Mihailoviću in povedal le eno, nekoliko nejasno zgodbo, ki je osvetljevala komunizem.

Škoda

Čas je potekal in g.Herbert je preskočil tri govornike, Kavkazca, Slova=ka in Slovenca. Za prva dva ni bilo nobene škode. Kavkazec je imel na zalo gi dolgočasno predavanje o domači zgodovini in Slovak nekaj govoričenja, kjer bi štel Madžare med prijatelje slovaške svobode in odkoder so mu na srečo črtali hvaleže omembe Tise in dr.Tuke. Toda velika škoda je, da je odpadlo pripovedovanje g.Janeza Drnulca o pokoljih domobrancev iz Vetrinj. G.Drnulc je pripravil govor po lastnih doživljajih. Bil je vrnjen iz Ve=trinja, zaprt v taborišču pri Teharjih in odpeljan na streljanje pri Hrastniku. Pobeg se mu je posrečil izpred same jame smrti. Na žalost je odpad=la prva prilika, da bi se slišalo v zapadni javnosti o partizanskih pobo=jih. "Slovenci smo vedno zadnji", je pripomnil g.Drnulc.

Zadnji govornik je bil Ukrajinec, ki je najprej po svoje govoril o svo= bodi, potem pa je drug zanj prebral nekaj bojnih zgodb o odporu proti Ru=som. Končno je bila predložena in sprejeta resolucija, da bodo zbrani vsak po svoji moči skušali prepričati državnike in ljudstva svobodnega sveta, da je najbolj važno zagotoviti pravo neodvisnost in svobodo vsem narodom, ki so zdaj pod komunistično tiranijo.

Na sledečem koncertu se je najbolje odrezal ukrajinski moški zbor, v živomodrih širokih hlačah, ki je v eksercizu še bolje izvežban kot v petju. Dober je bil tudi poljski zbor in solistka. Iz usmiljenja rajši ne omenjam beloruskega solista, poljskega invalidskega in latvijskega zbora. Prava sramota je bilo petje srbskega zbora, ki je kot slabo navit gramofon odpel dve koračnici. Za eno si je izposodil in izpridil napev "Delaj, delaj, dek=le pušeljc."

Prijatelj Slovencev

Po zborovanju sem govoril z g.Herbertom, ki je bil gonilna sila pri zbo rovanju. "Bogat 30 leten Anglež", kot ga je označil nek dnevnik, je služil v poljski vojski, ker so ga doma izvrgli, in je potoval pred 2 leti po Tržaškem, Koroškem in Jugoslaviji. V katoliški tednik TABLET je pisal iz=redno neugodno za Tita. Pozna težave slovenskih manjšin, razgovarjal je z vodilnimi Slovenci v tistih krajih. Načelno uporablja naziv Trst in ne Trieste in Celovec in ne Klagenfurt, kot je pri Angležih sicer običajno. Dobrohotno je pokaral navzočega, ki je poznal Laibach in ne Ljubljano.

"Kaj si bodo zdaj mislili o meni Slovenci, ker sem izpustil njihov go=vor!" je potožil g.Herbert. "Najhujše je to, da že več kot dve leti ob=ljubljam g.Drnulca, da bo njegova zgodba prišla v javnost. Ni mi samo žal, da sem vas moral razočarati, temveč sem zares nevoljen, da se je tako izte klo." - Pritoževal se je nad počasnimi govorniki. Nato se je oprijel zami=slji, da Slovenci le ne smejo biti zapostavljeni. Obljubil je, da bo poskrbel da bo poročilo prišlo v TABLET.

KOČEVSKI POKOLJI

London, 22. junija. (Od našega dopisnika)

Včerajšnji TABLET, najstarejši angleški katoliški tednik, je v poročilu o manchesterskem zborovanju "Najprej svoboda" prinesel sledeči odstavek:

"Škoda je bilo, da so bili nekateri vzhodnoevropski govorniki precej po časni, tako da je bilo treba izriniti nekatere pomembne prispevke. Tako na primer Slovenca g.J.Drnulca, ki bi moral kot očividec poročati o pokolju deset tisoč slovenskih mladeničev od Titovih komunistov v poletju 1945, potem ko so jih britanske vojaške oblasti vrnilo iz Avstrije v Jugoslavi=jo, ko so pričakovali, da jim bodo dovolile odhod v Italijo kot beguncem. V tem množičnem pokolju slovenskih protikomunistov je bilo pobitih s strojničnim ognjem vsega skupaj kakih 25000 ali 27000 oseb; kakih 22000 pri Kočevju in ostanek blizu Hrastnika. Vse premalo te zgodovine poznajo ljudje, ki danes lahko in zadovoljno sodijo Titov režim."

+++++

Ker jim je bilo "dovolj Tita", so 26. junija trije oboroženi Jugoslova ni (na progi Beograd-Pulj) prevzeli vodstvo potniškega letala in dosegli letališče Foligno v srednji Italiji. Dva sta držala v šahu 19 potnikov in 5 mož posadke, dočim je tretji, bivši narednik v jugoslovanskem letal=stvu, prevzel pilotiranje. Tako so si priborili pot v svobodo...

POPRAVEK PARIŠKIH ČASNIKARJEV

Na poročilo o berlinskem kongresu begunskih časnikarjev (KT 93) nam je poslal g. Dimitrije Lazarević, tajnik "Federacije svobodnih časnikarjev in publicistov narodov Jugoslavije" v imenu njenega upravnega odbora naslednji popravek:

"1) Popolnoma netočno je, da je na kongresu v Berlinu prišlo do borbe in razhoda med delegati srbskih, hrvatskih in slovenskih časnikarjev Jugoslavije; 2) Pravtako ni res, da je naša novinarska federacija v Parizu prenehala stvarno obstojati kot posledica tega razhoda ali česarkoli drugega. Nasprotno, naše časnikarsko združenje, ustanovljeno na osnovi enakopravnosti vseh narodov Jugoslavije in pravih federalističnih načel, je dvakrat pred berlinskim kongresom podvzelo potrebne korake pri Mednarodni federaciji v Londonu, da se federalistično načelo našega statuta tudi praktično sprovede; 3) Navajanja o protivljenju gotovih delegatov srbske narodnosti skupine naše Federacije, da se prepreči izvedba etničnega načela, so netačna. Člani srbske narodnostne skupine so od prvih dni nedvoumno branili federalistična načela naše Federacije na osnovi enakopravnosti narodov Jugoslavije."

(Uvodnik "Po berlinskem kongresu" se nanaša na zgornji popravek.)

SRBSKO-HRVATSKO ZBLIŽEVANJE

Pariz, koncem junija. (Poročilo dopisnika)

Izjavo Srba dr. B. Trifkovića in Hrvata dr. D. Šuljaka, preden sta odšla na aprilski kongres Mednarodne kmečke unije v Washingtonu, je za hrvatskimi časopisi objavil tudi tukajšnji ZEMLJORADNIK. Ta izjava pravi, da je srbski in hrvatski kmet bil vedno izkoriščan od strani vladajočih, kar je pripeljalo do ustanovitve Saveza srbskih zemljoradnikov in Hrvatske seljačke stranke. Oba "bratska" pokreta sta osnovana na načelih "človečanstva, socialne pravice in svobode". Trdi, da se srbski in hrvatski med seboj nikdar niso napadali, ampak so pred volitvami 1935 in 1938 celo sodelovali. Pod okupacijo so oboji kmetje preprečili okupatorjev namen, da ustvarijo prepad med narodoma. Oboji kmetje so danes žrtev Titove diktature, "toda naši zaslužnjaki narodi imajo to srečo, da njihovi zakoniti in po svobodni volji naroda izbrani predstavniki žive" na zapadu: "za srbski narod dr. Milan Gavrilović in dr. Miloš Tujanjanin, za hrvatski narod dr. Vlado Maček in dr. Juraj Krnjević, za slovenski narod dr. Miha Krek." Podpisnika menita, da bodo narodi Jugoslavije po osvoboditvi v miru odločali o svoji bodočnosti.

Na to izjavo je dopisniku ZEMLJORADNIKA rekel dr. Maček: "Vse kar razdvaža je treba odstraniti. Začelo se je dobro. Treba je nadaljevati." Dr. Mačkov tajnik dr. B. Pešelj pa je izjavil: "Zelo dobro. To je pot do iskrenih odnosov. Če ne bi bilo Jugoslavije, bi jo Hrvati, Srbi in Slovenci morali ustvariti. Jugoslavija naj bo skupnost interesov i Slovencev i Hrvatov i Srbov. In to nacionalnih, ekonomskih, socialnih in političnih interesov."

Vestnik Narodne radikalne stranke v izgnanstvu

V 1. številki RADIKALA je šef begunske stranke g. S. Trivunac objavil članek "Srbi, Hrvati in Jugoslavija", ki ga je prej priobčil že v GLASU KANADSKIH SRBA. Pisec pravi, da se večina Srbov protivi Hrvatom, ker ti ob vsaki možni priliki stopajo pred svetovno javnost kot posebna etnična skupina z lastnim narodnim imenom. Da srbsko stališče draži Hrvate, je seveda nujno. Nato g. Trivunac nadaljuje: "Četudi je Jugoslavija Srbom najmanj potrebna, je večina še vedno zanjo. Mnogi radikali Jugoslavijo narekujejo. Toda skupna država lahko obstoja le, če prizadeti narodi svobodno pristanejo nanjo. Vendar pa skupna država še ne pomeni negacije narodnih imen in čustev. Zato imajo Hrvati vso pravico, da pred svetom svoje narodno ime afirmirajo. Srbi so to "dobo nacionalističnega detinstva" že prej prestali. Če Hrvati to zdaj delajo, še ni rečeno, da so proti Jugoslaviji. Bati se je, da srbsko stališče glede tega vzbuja pri Hrvatih nezaupanje do Srbov in da Hrvati ne verjamejo, da bi bila skupna država kdaj urejena na enakopravni osnovi. Srbi naj zato s takšno politiko prenehajo; naj se rajši zbero in uredijo svoje srbske vrste."

Neutrudljivi g. Cvetković je izdal že tretjo brošuro, in to "Srbsko-hrvatsko vprašanje in pota sporazuma". Predvojni politični razvoj "Od centralizma do federacije" opisuje dr. Nikitović, g. Cvetković pa obširno razpravlja o Sporazumu iz leta 1939 ter se dotakne tudi emigracijskih vlad in njihovega stališča do Sporazuma.

ZLATOMAŠNIK P.KAZIMIR ZAKRAJŠEK

Cleveland, 29. junija. (Od našega dopisnika)

Dne 13. julija bo daroval v LeMontu zlato sv. mašo p. Kazimir Zakrajšek iz reda sv. Frančiška. Njegovo narodno in socialno delo je med Slovenci v domovini in v tujini dobro poznano: že pred prvo svetovno vojno je med slovenskimi izseljenci započel borbo proti avstrijakantstvu, po prihodu v domovini pa se je z žilavo vztrajnostjo skoro edini ves posvetil Rafaelovi družbi, ki je skrbela za slovenske izseljence širom sveta. P. Zakrajšek je bil tudi oni, ki se mu je prvemu po razpadu Jugoslavije in v dobi okupacije poleti 1941. posrečilo oditi na zapad, kamor je prinesel naši politični emigraciji točne podatke o dogodkih v okupirani domovini. Tu se je, žal, kasneje razšel z oficialno politiko, ki sta jo zastopala ministra gg. dr. Krek in Snoj. P. Zakrajšek je zamislil masovno slovensko gibanje, ki bi naj samostojno utrdilo slovensko ime in slovenske zahteve pred svetom. Četudi je p. Zakrajšek zdaj častni predsednik Akcijskega odbora za slovensko državo, v glavnem stoji zdaj ob strani. Zdi se velika škoda, ker bi iniciativni in delavni mož lahko še dokaj koristil z izkušnja mi in dobrim poznanjem ameriškega sveta, kljub svojim 74 letom. A ven = dar kljub miselnim razlikam ne bo slovenskega begunca, ki ne bi zlatomašniku ob njegovem jubileju iz vsega srca iskreno čestital.

SRBI IN KOMUNISTI

V 34. številu Klica Triglava smo pisali o "Hrvatskih komunistih" in s podatki osporavali trditev, da je oblast v Jugoslaviji le v rokah slovenskih in srbskih komunistov. V naslednjem pa pridobujemo izvleček iz GLASU KANADSKIH SRBA (1. maj 1952), kjer inž. O. Tabaković piše o "Gospodarskem in finančnem zapostavljanju Srbije".

G. Tabaković na podlagi treh v Jugoslaviji objavljenih kart o izgradnji novih železniških prog, hidrocentral in daljnovodov, ugotavlja, da "je najmanj prog dograjeno v Srbiji" in da se vse nove srbske proge ustavlja jo ob Dtni, prav tako tudi bosanske. Pravi, da se ves bosanski železn. sistem veže na hrvatsko omrežje in da Srbija še nikjer ni učinkovito veza na z Jadranom ali Egejskim morjem. Člankar opozarja na tendenco, da tudi bosansko-hercegovski daljnovodi peljejo proti Dalmaciji in Vzh. Hrvatski. Komunisti povezujejo glavne hrvatske in slovenske električne centrale. "Politika ekonomskega diktatorja Jugoslavije Slovenca Borisa Kidriča se stoji se v tem, da pušča Srbijo na tisti industrijski vršini, kjer se je nahajala 1941". Tako naj bi bila Srbija poljedeljski proizvajalec za in dustrijsko Hrvatsko in Slovenijo. Tja bodo pošiljali svoje rude tudi bosanski in srbski rudniki. Tako se bo slovensko-hrvatska življ. raven 3 do 4 krat povečala na račun Srbije in Bosne. Inž. Tabaković nadaljuje, da je Kidrič s hrv. in slov. komunisti prepričal srbske, da je Srbija že dovolj bogata in da ji je letno treba vzeti 25% dohodka v korist nesrbske in nebosanske industrije, ker sicer obstoja nevarnost srbske hegemonije. Oprostitev reparacij Bolgariji, Madžarski in Albaniji je delo hrvatsko-slovenskih komunistov. Nemške in laške reparacije pa hočejo (celo) razdeliti na vse jugosl. narode, "a najprej Hrvatom in Slovencem". - Vse to in "pose dovanje odločilnih mest v državnem aparatu od strani Hrvatov in Slovencev" govori, da srbski komunisti ne branijo srbske nacionalne interese. "Srbski komunisti so se na našo sramoto in nesrečo prijeli policije in pandurskih batin, gospodarstvo, vojsko in diplomacijo pa so prepustili Hrvatom in Slovencem, ki se s položajem odlično okoriščajo, kot so to že delali med obema vojnoma." - Pred koncem skuša biti g. Tabaković velikodušen: "S patriotske točke gledanja bi mi (Srbi) Slovencem omogočili, da razvijejo svojo deželo, ker so se tudi oni borili proti sovražniku, toda Hrvatska...." Tole je pa zaključek: "V celi tej oligarhiji so pravoslavni Srbi in Muslimani zapostavljeni, ekonomsko izrabljani, nacionalno preganjani. Jugoslaviji vlada pod videzom komunizma hrvatsko-slovenska hegemonija."

Za danes le poročamo o tem. K stvari pa se bomo povrnili prihodnjič.

Za SOCIALNI SKLAD so darovali:
g.I.P. - 1.50; g.S.V. - 2.0.0;
gg.I. in P.M. - 2.2.0; g.I.P. -
5 7.0.0. - Prisrčna hvala!

NAROČNINA za KLIC TRIGLAVA: letno
24/-, četrtletno 6/-. Za inozemstvo
odgovarjajoča vsota s posebnim do=plačilom za letalsko dostavo.